

OMNIBUS DLA ESG:

**UPROSZCZENIE REGULACJI
I WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORSTW**

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ekspertyza została przygotowana przez zespół pracowników Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie na zlecenie Konfederacji Lewiatan.

Zespół SGH:

PIOTR GLEN, kierownik Zespołu Zrównoważonego Rozwoju i ESG SGH
KAMIL FLIG, Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii SGH

Lipiec 2025, Warszawa

Spis treści

Skróty	4
Wprowadzenie	6
1. Mapa legislacji w obszarze ESG	8
1.1. Przegląd aktualnych przepisów w obszarze raportowania zrównoważonego rozwoju	9
1.2. Przedstawienie głównych regulacji ESG wraz z omówieniem ich konsekwencji dla przedsiębiorców	14
2. Identyfikacja wyzwań i barier dla przedsiębiorstw	19
2.1. Specyficzne wyzwania w poszczególnych obszarach ESG	28
3. Ocena zmian zaproponowanych w pakiecie Omnibus	33
3.1. Przegląd i analiza nowych propozycji uproszczeń regulacyjnych i ich wpływu na przedsiębiorstwa	34
3.2. Ocena skuteczności i adekwatności zmian w ramach pakietu Omnibus w kontekście redukcji obciążeń administracyjnych	37
3.3. Przegląd potencjalnych konsekwencji pakietu Omnibus dla przedsiębiorstw	38
4. Rekomendacje zmian przepisów w obszarze ESG	41
4.1. Propozycje uproszczeń w zakresie obowiązków raportowych	42
4.2. Mechanizmy wsparcia dla firm w procesie wdrażania regulacji ESG	44
5. Propozycje uproszczeń regulacji, które zakładają obowiązki sprawozdawcze dla przedsiębiorstwa i rekomendacje dalszych działań KE w zakresie przyszłych reform legislacyjnych	48
Bibliografia	51

Skróty

ESG	ESG to skrót od słów Environmental (środowisko), Social (społeczeństwo) i Governance (ład korporacyjny). Dotyczy podejścia do prowadzenia działalności biznesowej, które uwzględnia wpływ firmy na środowisko naturalne, społeczeństwo i sposób, w jaki jest zarządzana.
CSRD	Dyrektywa w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (Corporate Sustainability Reporting Directive).
CSDDD	Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (Corporate Sustainability Due Diligence Directive).
Taksonomia	Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje.
ESRS	Europejskie standardy sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju (European Sustainability Reporting Standards).
Pakiet Omnibus	Inicjatywa legislacyjna UE podjęta, aby zmniejszyć presję wytwarzaną przez obowiązki raportowania i wymogi zgodności w zakresie zrównoważonego rozwoju.
Cele Zrównoważonego Rozwoju	Przyjęty przez ONZ plan działania na rzecz przemian i przeobrażeń świata, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone w sposób zrównoważony, z szacunkiem dla środowiska oraz z uwzględnieniem potrzeb przyszłych pokoleń (Sustainable Development Goals – SDGs).
Agenda 2030 ONZ	Przyjęta w 2015 roku strategia rozwoju świata do 2030 roku zawierająca 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Goals).

Europejski Zielony Ład	Pakiet inicjatyw politycznych Unii Europejskiej, którego celem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 roku (The European Green Deal).
Porozumienie paryskie	Międzynarodowy traktat, który prawnie zobowiązuje sygnatariuszy do walki ze zmianą klimatu.
SFDR	Rozporządzenie w zakresie przejrzystości i porównywalności informacji o zrównoważonym rozwoju w sektorze usług finansowych (Sustainable Finance Disclosure Regulation).
NFRD	Dyrektywa Unii Europejskiej, która wprowadziła wymogi związane z raportowaniem informacji niefinansowych przez niektóre duże przedsiębiorstwa, w celu zwiększenia poziomu wiedzy i transparentności na temat wpływu przedsiębiorstw na kwestie środowiskowe, społeczne oraz związane z pracownikami (Non-Financial Reporting Directive).
ETS	Europejski System Handlu Emisjami to mechanizm mający na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej (Emissions Trading System).
VSME	Dobrowolny Standard Raportowania Zrównoważonego Rozwoju dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw nienotowanych na giełdzie (The Voluntary Sustainability Reporting Standard for SMEs).
XBRL	Technologia, która ułatwia cyfrowe oznaczanie i raportowanie danych ESG (eXtensible Business Reporting Language).
Greenwashing	Praktyka polegająca na fałszywym lub mylącym przedstawianiu produktów lub usług jako bardziej ekologicznych niż są w rzeczywistości.

Wprowadzenie

W ostatnich latach tematyka zrównoważonego rozwoju oraz odpowiedzialności środowiskowej, społecznej i zarządczej (ESG) stała się jednym z kluczowych obszarów zainteresowania ustawodawców, instytucji finansowych i przedsiębiorstw w Unii Europejskiej zarówno w relacjach w ramach UE, jak i pozaunijnych. W obliczu zmian klimatycznych i rosnących oczekiwań społecznych wobec odpowiedzialności biznesu regulacje dotyczące zrównoważonego rozwoju i raportowania ESG przechodzą bezprecedensową transformację. W ciągu ostatnich trzech lat obserwujemy wzrost liczby aktów prawnych i dyrektyw (w latach 2022–2025 uchwalono bądź weszło w życie 20 strategicznych dokumentów prawnych; w latach 2008–2021 jedynie 10 aktów), które fundamentalnie zmieniają otoczenie regulacyjne, stawiając przedsiębiorstwa przed nowymi wymaganiami w zakresie ich funkcjonowania oraz sprawozdawczości. Wprowadzenie tych regulacji jest kluczowe dla realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju i Europejskiego Zielonego Ładu oraz zapewnienia transparentności w kwestii oddziaływania biznesu na środowisko, społeczeństwo i ład korporacyjny.

Możemy mówić o dużej intensyfikacji działań regulacyjnych, w szczególności poprzez wprowadzenie Dyrektywy w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (**CSRD**), Dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (**CSDDD**), rozporządzenia dotyczącego **Taksonomii UE** czy Europejskich standardów sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju (**ESRS**). Te akty prawne wpływają na sposób prowadzenia działalności gospodarczej, podejmowania strategicznych decyzji oraz raportowania przez przedsiębiorstwa. Dla firm raportowanie ESG przestało być dobrowolną inicjatywą wizerunkową, a stało się podstawowym wymaganiem, które wpływa na dostęp do finansowania, relacje z inwestorami oraz konkurencyjność rynkową.

Prawodawcy mają trudne zadanie — muszą ustalić wymagania wobec raportów, które będą na tyle szczegółowe, żeby dane można było łatwo porównać, a jednocześnie na tyle proste, żeby różne firmy mogły je bez problemu zastosować. Organy unijne muszą stworzyć przepisy prawa, które będą jednocześnie ambitne i realistyczne, natomiast przedsiębiorstwa muszą rozwinąć nowe kompetencje i systemy zarządzania danymi ESG w relatywnie krótkim czasie. Wzrastające wymagania regulacyjne stwarzają liczne wyzwania – w szczególności dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które często nie dysponują zasobami niezbędnymi do pełnego wdrożenia nowych standardów. W odpowiedzi na sygnały z rynku Komisja Europejska zaproponowała tzw. **pakiet Omnibus**, zawierający propozycje uproszczeń legislacyjnych, które mają ograniczyć obciążenia administracyjne i zwiększyć efektywność wdrażania przepisów ESG. Ich celem jest usystematyzowanie i harmonizacja dotychczasowych regulacji, które są trudne do wdrożenia zarówno dla dużych korporacji, jak i mniejszych podmiotów. **Pakiet Omnibus** może stać się przełomowym rozwiązaniem, pod warunkiem że skutecznie zrealizuje swój cel: uproszczenie regulacyjne bez obniżania standardów.

Celem tej ekspertyzy jest kompleksowa analiza krajobrazu legislacyjnego w obszarze zrównoważonego rozwoju, rozpoznanie kluczowych wyzwań i barier, a także ocena skuteczności zaproponowanych uproszczeń regulacyjnych. Opracowanie zawiera również rekomendacje dalszych działań, które mogą zwiększyć skuteczność oraz proporcjonalność regulacji zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem potrzeb przedsiębiorstw oraz celów polityki klimatycznej i społecznej Unii Europejskiej. Ta ekspertyza przedstawia również dynamikę zmian legislacyjnych, jakim podlega sfera ESG. Pokazuje też konsekwencje wprowadzanych przepisów oraz potencjalne kierunki zmian w prawodawstwie. Ponadto kompleksowo ujmuje problematykę ESG z perspektywy regulacyjnej oraz biznesowej.

Część pierwsza przedstawia mapę legislacji w dziedzinie ESG, która zawiera przegląd aktualnych przepisów na temat raportowania zrównoważonego rozwoju oraz omówienie kluczowych regulacji, takich jak **CSRD**, **CSDDD**, **Taksonomia** i **ESRS**, wraz z ich praktycznymi skutkami dla przedsiębiorców. Część druga to omówienie głównych wyzwań i barier dla przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem trudności administracyjnych i kosztów wdrażania standardów ESG. Trzecia część zawiera szczegółową ocenę **pakietu Omnibus** i analizę proponowanych uproszczeń pod kątem ich skuteczności w redukcji obciążeń oraz potencjalnego wpływu na konkurencyjność i dostęp do finansowania. W dalszej części zostały zaprezentowane konkretne rekomendacje zmian i uproszczeń, ze szczególnym uwzględnieniem harmonizacji wymogów i ich dostosowania dla MŚP oraz cyfryzacji raportowania. Ekspertyzę zamyka propozycja uproszczeń w innych powiązanych regulacjach oraz rekomendacje dla przyszłych działań Komisji Europejskiej w zakresie reform legislacyjnych związanych z ESG.

Ekspertyza została przygotowana przez zespół ekspertów, pracowników Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie (Zespół SGH) na zlecenie Konfederacji Lewiatan.

1.

Mapa legislacji w obszarze ESG

1.1. Przegląd aktualnych przepisów w obszarze raportowania zrównoważonego rozwoju

Zainteresowanie Unii Europejskiej kwestiami zrównoważonego rozwoju i ESG ma swoje korzenie w szerszym nurcie globalnym, ale szczególnie zyskało na znaczeniu po podpisaniu Agendy 2030 ONZ i Porozumienia paryskiego w 2015 roku. UE, postrzegając zrównoważony rozwój jako podstawowy element swojej tożsamości i polityki, zaczęła integrować cele środowiskowe, społeczne i zarządcze z ramami prawnymi i strategicznymi. W 2018 roku Komisja Europejska opublikowała Plan działania na rzecz finansowania zrównoważonego wzrostu, który zapoczątkował falę dalszych regulacji, w tym rozporządzenia w sprawie taksonomii, SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) oraz CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive). Celem tych działań jest ukierunkowanie przepływów kapitałowych na zrównoważone inwestycje oraz zwiększenie przejrzystości i odpowiedzialności przedsiębiorstw. UE traktuje zrównoważony rozwój i ESG nie tylko jako narzędzie walki ze zmianami klimatu, ale także jako fundament odpornej i sprawiedliwej gospodarki przyszłości.

Przepisy i regulacje prawne w zakresie zrównoważonego rozwoju odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu i wdrażaniu polityk ekologicznych, gospodarczych i społecznych na całym świecie – nie tylko w biznesie, lecz także w poszczególnych regionach, państwach czy miastach. Regulacje obejmują wiele kwestii, takich jak ochrona zasobów naturalnych, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych, zarządzanie odpadami, poszanowanie praw człowieka, a także odpowiedzialność korporacyjna. Przepisy są na bieżąco aktualizowane na poziomie międzynarodowym, regionalnym i krajowym po to, aby sprostać dynamicznie zmieniającym się wyzwaniom. Skala regulacji i stopień ich skomplikowania, choć mogą wydawać się przytłaczające, są niezbędne dla osiągnięcia globalnych Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Dwa rodzaje aktów prawnych Unii Europejskiej, które służą wdrażaniu jej polityk we wszystkich krajach członkowskich i są prawnie obowiązujące, to dyrektywa i rozporządzenie. Te dokumenty, za pośrednictwem których UE realizuje swoje założenia strategiczne, różnią się zasadniczo:

- **Dyrektywa** to akt prawa, który jest instrumentem harmonizacji prawa unijnego. Określa cel, jaki ma zostać osiągnięty przez państwa członkowskie w określonym czasie. Dyrektywa nie precyzuje szczegółowych rozwiązań prawnych, ale pozostawia krajowemu ustawodawcy swobodę wyboru środków do realizacji tego celu. Każde państwo członkowskie zobowiązane jest do implementacji dyrektywy do swojego porządku prawnego, czyli do przyjęcia odpowiednich przepisów na poziomie prawa krajowego zgodnie z dyrektywą i w terminie w niej określonym.
- **Rozporządzenie** jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich. Oznacza to, że od wejścia w życie rozporządzenia obowiązuje ono we wszystkich państwach członkowskich, bez konieczności jego implementacji do prawa krajowego.

Tabela 1.**Kluczowe regulacje w obszarze środowiskowym (E – environmental)**

Akt prawny (nazwa powszechna)	Adresat aktu prawnego	Link do materiału źródłowego	Data obowiązkiwania / implementacji	Czy dotyczy MŚP
Europejski Zielony Ład	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link	Data ogłoszenia: 11.12.2019	TAK
Pakiet Gotowi na 55	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link	Data ogłoszenia: 14.07.2021	TAK
Plan działania UE dotyczący GOZ	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link	Data ogłoszenia: 11.03.2020	TAK
Strategia UE na rzecz zrównoważonych wyrobów włókienniczych w obiegu zamkniętym	Branża tekstylna i obuwnicza	Link	Data ogłoszenia: 30.03.2022	TAK
Dyrektywa ETS2	Branża budowlana, transport drogowy, mały przemysł	Link	31.12.2023	NIE
Graniczny podatek węglowy	Importerzy towarów wysokoemisyjnych: cementu, energii elektrycznej, nawozów, żeliwa i stali, aluminium, chemikaliów	Link	Data obowiązkiwania: 1.10.2023	TAK
Dyrektywa Single-Use Plastics (SUP)	Producenci, importerzy i dystrybutorzy plastikowych produktów jednorazowego użytku (SUP) oraz przedsiębiorstwa gastronomiczne, które wykorzystują takie produkty	Link	Data wejścia w życie ustawy w Polsce: 24.05.2023	TAK
Dyrektywa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych	Dotyczy wszystkich producentów opakowań wprowadzanych do obrotu i wszystkich odpadów opakowaniowych	Link	Data obowiązkiwania przepisów w Polsce: 1.01.2022	TAK
Rozporządzenie o opakowaniach i odpadach opakowaniowych	Producenci opakowań, etykiet, opakowań miękkich oraz drukarnie fleksograficzne	Link	Data obowiązkiwania: 11.02.2025	TAK
Dyrektywa o prawie do naprawy	Producenci elektroniki i sprzętu RTV i AGD	Link	Termin na transpozycję: 31.07.2026	TAK

Akt prawny (nazwa powszechna)	Adresat aktu prawnego	Link do materiału źródłowego	Data obowiązania / implementacji	Czy dotyczy MŚP
Rozporządzenie ws. ekoprojektowania	Producenci wszelkich towarów fizycznych wprowadzanych do obrotu lub oddawanych do użytku	Link ↗	Data obowiązywania: 18.07.2024	TAK
Prawo o odbudowie zasobów przyrodniczych	Dotyczy Krajowego Planu Odbudowy Zasobów Przyrodniczych	Link ↗	Data obowiązywania: 18.08.2024	NIE
Rozporządzenie ws. wylesiania i degradacji lasów	Osoby fizyczne, przedsiębiorcy i podmioty handlowe wprowadzający na rynek UE lub wywożący z rynku UE następujące towary: olej palmowy, bydło, drewno, kawa, kakao, kauczuk i soja; oraz produkty pochodne, takie jak czekolada, meble, papier zadrukowany i szereg produktów na bazie oleju palmowego	Link ↗	30.12.2025 (w przypadku dużych i średnich firm) lub do 30.06.2026 (w przypadku mikro i małych firm)	TAK
Dyrektywa o energii ze źródeł odnawialnych	Branża ciepłownictwa, energetyki, przemysłowa i transport	Link ↗	1.07.2024	NIE
Dyrektywa budynkowa	Szeroko pojęta branża budowlana, w tym deweloperzy, inwestorzy, organy publiczne oraz pośrednio dostawcy usług energetycznych	Link ↗	1.01.2025	NIE
Rozporządzenie ws. przemysłu neutralnego emisyjnie	Państwa członkowskie UE	Link ↗	Rozporządzenie stosuje się od dnia 29.06.2024	TAK
Rozporządzenie dotyczące baterii	Producenci baterii	Link ↗	Data wejścia w życie: 17.08.2023 Data stosowania: od 18.02.2024	TAK
Ramowa dyrektywa odpadowa	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link ↗	Termin na implementację: 12.12.2010	TAK
Rozporządzenie ws. chemikaliów	Branża chemiczna	Link ↗	Data wejścia w życie: 1.06.2008	TAK

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2.**Kluczowe regulacje w obszarze społecznym (S – social)**

Akt prawny (nazwa powszechna)	Adresat aktu prawnego	Link do materiału źródłowego	Data obowiązkiwania / implementacji	Czy dotyczy MŚP
Dyrektywa ws. poprawy równowagi płci na stanowiskach dyrektorskich	Spółki giełdowe	Link	Termin na implementację: 28.12.2024	NIE
Dyrektywa work-life balance	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link	Data obowiązkiwania przepisów w Polsce: 26.04.2023	TAK
Dyrektywa ws. równości płac	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link	Termin na implementację: 7.06.2026	TAK
Dyrektywa ws. adekwatnych minimalnych wynagrodzeń	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link	Termin na implementację: 15.11.2024	TAK
Dyrektywa ws. wzmacniania pozycji konsumentów	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link	Termin na implementację: 27.03.2026 Termin stosowania przepisów 27.09.2026	TAK
Akt o usługach cyfrowych	Dostawcy platform internetowych oraz wyszukiwarek internetowych	Link	Data wejścia w życie: 16.11.2022 Data stosowania przepisów: 17.02.2024	TAK
Europejski akt o dostępności	Przedsiębiorstwa w całym łańcuchu dostaw	Link	Data obowiązkiwania przepisów w Polsce: 28.06.2025	TAK

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3.**Kluczowe regulacje w obszarze społecznym (G – governance)**

Akt prawny (nazwa powszechna)	Adresat aktu prawnego	Link do materiału źródłowego	Data obowiązkiwania / implementacji	Czy dotyczy MŚP
Dyrektywa CSDDD	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link ↗	Termin na implementację: 26.07.2026	NIE
Dyrektywa CSRD	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link ↗	Obowiązkiwanie przepisów implementujących CSRD w Polsce: od 1.01.2025	TAK (MŚP notowa- ne na giełdzie)
Rozporządzenie ws. ESRS	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link ↗	Data wejścia w życie: 25.12.2023 Data stosowania przepisów: 1.01.2024	TAK (MŚP notowa- ne na giełdzie)
Taksonomia UE	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link ↗	Data wejścia w życie: 12.07.2020	TAK
Rozporządzenie SFDR	Uczestnicy rynku finansowego, w tym zakłady ubezpieczeń i firmy inwestycyjne	Link ↗	Data obowiązkiwania przepisów w Polsce: 10.03.2021	NIE
Dyrektywa ws. sygnalistów	Ogólne zastosowanie do wszystkich branż	Link ↗	Data obowiązkiwania przepisów w Polsce: 25.09.2024	TAK
Europejskie zielone obligacje	Emitenci, którzy chcą używać określeń „europejskie zielone obligacje” lub „EuGB”	Link ↗	Data wejścia w życie: 20.12.2023 Data stosowania przepisów: 21.12.2024	TAK

Źródło: opracowanie własne.

1.2. Przedstawienie głównych regulacji ESG wraz z omówieniem ich konsekwencji dla przedsiębiorców

Dyrektywa w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (ang. *Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD*)

Pełna nazwa aktu prawnego: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Kluczowe założenia dokumentu: Dyrektywa wprowadza nowe zasady raportowania danych związanych ze zrównoważonym rozwojem. Jej przyjęcie ma umożliwić dostęp do bardziej porównywalnych, kompleksowych i wiarygodnych informacji na temat działań przedsiębiorstw w dziedzinie zrównoważonego rozwoju poprzez stworzenie jednolitych ram dla raportowania oraz zapewnienie, aby sprawozdawczość w zakresie zrównoważonego rozwoju była równie istotna, jak sprawozdawczość finansowa.

Podmioty objęte dyrektywą: Obowiązek sprawozdawczości zgodnie z CSRD będzie wprowadzany etapami i stopniowo będzie obejmował następujące kategorie podmiotów:

- duże przedsiębiorstwa publiczne i prywatne, które już teraz są objęte dyrektywą NFRD (*Non-Financial Reporting Directive*), czyli duże spółki, które zatrudniają ponad 500 pracowników;
- inne duże przedsiębiorstwa, które spełniają co najmniej dwa z trzech kryteriów: zatrudniają powyżej 250 osób, mają obrót powyżej 40 mln euro lub sumę bilansową powyżej 20 mln euro;
- spółki notowane na rynku regulowanym — w tym spółki średniej wielkości, które wcześniej nie podlegały NFRD, ale od momentu wprowadzenia CSRD będą musiały raportować kwestie ESG;
- małe i średnie przedsiębiorstwa notowane na giełdzie (MŚP) — w kolejnych etapach dyrektywa obejmie także małe i średnie spółki giełdowe (z wyjątkiem mikroprzedsiębiorstw), które do tej pory nie były objęte obowiązkiem raportowania niefinansowego;
- podmioty spoza UE — jeśli mają znaczącą działalność na rynku UE (np. powyżej określonych progów obrotu lub zatrudnienia), również mogą zostać objęte wymogami CSRD.

Kluczowe konsekwencje dla przedsiębiorców:

- obowiązek raportowania na podstawie europejskich standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju (ESRS);
- konieczność raportowania nie tylko danych historycznych, ale i przyjętych celów na przyszłość;
- obowiązek raportowania danych dotyczących łańcuchów wartości;
- podwójna istotność (*double materiality*) zgodnie, z którą przedsiębiorstwa objęte obowiązkiem raportowania zrównoważonego rozwoju zgodnie ze standardami ESRS powinny brać pod uwagę istotność wpływu (*impact materiality*), jak również istotność finansową (*financial materiality*) podczas identyfikacji kwestii istotnych, które są podstawą do ujawnienia informacji zrównoważonego rozwoju;
- specjalne regulacje dla jednostek z państw trzecich;
- obowiązek publikacji sprawozdań w zakresie zrównoważonego rozwoju przez unijne jednostki zależne i oddziały, których jednostka dominująca najwyższego szczebla lub jednostka samodzielna jest z państwa trzeciego;
- digitalizacja – sprawozdania z działalności jednostek raportujących zrównoważony rozwój będą obowiązkowo sporządzane w formacie elektronicznym umożliwiającym analizę danych;
- weryfikacja sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju – obowiązek poddania atestacji przez biegłych rewidentów.

Polska implementacja dyrektywy CSRD – Ustawa z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dziennik Ustaw 2024 r. poz. 1863).

Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (ang. *Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD*)

Pełna nazwa aktu prawnego: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1760 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz zmieniająca dyrektywę (UE) 2019/1937 i rozporządzenie (UE) 2023/2859.

Kluczowe założenia dokumentu: Dyrektywa wprowadza obowiązek należytej staranności przedsiębiorstw w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom prowadzenia działalności biznesowej w odniesieniu do praw człowieka i kwestii środowiskowych.

Podmioty objęte dyrektywą: Przepisom dyrektywy podlegać będą przedsiębiorstwa z krajów UE, jak również spoza UE. Wśród podmiotów z UE dyrektywą objęte zostaną przedsiębiorstwa, które w ostatnim roku obrotowym, za który zostało lub powinno zostać sporządzone roczne sprawozdanie finansowe, zatrudniały średnio ponad 1000 pracowników, a ich przychody netto ze sprzedaży w skali światowej przekraczały 450 mln euro.

Kluczowe konsekwencje dla przedsiębiorców: Przedsiębiorstwa objęte CSDDD będą zobowiązane do:

- opracowania i wdrożenia polityki należytej staranności;
- uwzględnienia należytej staranności w swoich politykach i systemach zarządzania ryzykiem;
- podejmowania środków do identyfikacji i oceny rzeczywistych i potencjalnych negatywnych skutków swojej działalności, działalności spółek zależnych czy partnerów biznesowych, jak również podejmowania środków zapobiegawczych;
- regularnego monitorowania i raportowania swojej działalności w zakresie należytej staranności (publikacja sprawozdania rocznego na stronie internetowej przedsiębiorstwa);
- sporządzenia i implementacji planu transformacji na rzecz łagodzenia zmian klimatu;
- przyjęcia procedur skargowych, które umożliwią złożenie skarg w przypadku uzasadnionych obaw w zakresie faktycznych lub potencjalnych negatywnych skutków ww. działalności.

Taksonomia UE

Pełna nazwa aktu prawnego: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088.

Kluczowe założenia dokumentu: Rozporządzenie ma na celu: ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących ocenie, czy dana działalność gospodarcza może być uznana za zrównoważoną środowiskowo; ochronę przedsiębiorców przed tzw. green-washingiem; udzielenie pomocy przedsiębiorcom w zakresie planowania i finansowania zielonej transformacji ich działalności.

Podmioty objęte rozporządzeniem: Podmioty objęte zakresem NFRD oraz CSRD; podmioty sektora finansowego, oferujące produkty inwestycyjne, które zostały określone jako „zrównoważone”.

Kluczowe konsekwencje dla przedsiębiorców: Taksonomia UE umożliwia ocenę czy dana działalność jest przyjazna dla środowiska (ustala warunki do uznania danej działalności za zrównoważoną środowiskowo). Aby daną działalność uznać za zrównoważoną środowiskowo, powinna ona przyczyniać się znacząco do realizacji co najmniej jednego z poniższych celów środowiskowych oraz nie szkodzić znacząco żadnemu z nich:

- łagodzenie zmian klimatu;
- adaptacja do zmian klimatu;
- zrównoważone wykorzystanie i ochrona zasobów wodnych i morskich;
- przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym;
- zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola;
- ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów.

Szczegółowe kryteria oceny dotyczącej realizacji ww. celów środowiskowych zostały określone w aktach delegowanych do Taksonomii UE.

Rozporządzenie w sprawie europejskich standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju (ang. *European Sustainability Reporting Standards, ESRS*)

Pełna nazwa aktu prawnego: Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772 z dnia 31 lipca 2023 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE w odniesieniu do standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Kluczowe założenia dokumentu: Rozporządzenie ustala pierwszy zestaw standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju, stanowiący uzupełnienie CSRD.

Podmioty objęte rozporządzeniem: Ma zastosowanie do wszystkich jednostek objętych obowiązkiem sporządzania sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju niezależnie od sektora, w którym prowadzą działalność.

Kluczowe konsekwencje dla przedsiębiorców: Standardy ESRS wyznaczają szczegółowy zakres informacji, które mają być raportowane przez jednostki w ramach sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, niezależnie od sektora. Korzyści i wyzwania związane z wejściem w życie ESRS:

- wysoki poziom pewności co do tego, co trzeba, a czego nie trzeba ujawnić;
- łatwiejsze porównywanie z innymi podmiotami;
- mniej wniosków (np. z instytucji finansowych) o udzielanie dodatkowych informacji w zakresie zrównoważonego rozwoju;
- wymóg weryfikacji (audytu) sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju;
- obowiązek przystosowania sprawozdań do odczytu i analizy maszynowej;
- większy zakres informacji podlegających raportowaniu.

2.

Identyfikacja wyzwań i barier dla przedsiębiorstw

Dyrektywy CSRD, CSDDD, Taksonomia UE oraz standardy ESRS tworzą wymagający system regulacji. Przedsiębiorstwa stają przed wyzwaniem dostosowania się do wymogów, co wiąże się z koniecznością reorganizacji procesów, wdrożenia zaawansowanych narzędzi analitycznych oraz przeznaczenia znacznych środków finansowych na spełnienie wymogów regulacyjnych.

Ten rozdział przedstawia najważniejsze trudności oraz koszty administracyjne związane z implementacją standardów ESG, analizując ich wpływ na przedsiębiorstwa różnej wielkości oraz należące do różnych sektorów gospodarki. Przede wszystkim zwraca uwagę na: pozyskiwanie i weryfikację danych, kwestię podwójnej istotności oraz obowiązek raportowania w całym łańcuchu wartości. Wprowadzenie każdej z omówionych w poprzednim rozdziale regulacji wiąże się z konkretnymi wyzwaniami, a przez to kosztami dla przedsiębiorców.

Tabela 4.

Wyzwania i koszty związane z zakresem regulacji ESG

Regulacja	Wyzwania	Potencjalne koszty
Dyrektywa CSRD	1. Konieczność raportowania według nowych, rozszerzonych standardów ESRS, wymagających zbierania znacznie większej ilości danych niż dotychczas. 2. Obowiązek raportowania nie tylko danych historycznych, lecz także przyjętych celów na przyszłość. 3. Konieczność wdrożenia zasady podwójnej istotności (<i>double materiality</i>), wymagającej równoczesnej analizy wpływu czynników ESG na przedsiębiorstwo oraz wpływu przedsiębiorstwa na otoczenie. 4. Znaczne rozszerzenie zakresu raportowania o dane z całego łańcucha wartości, co wymaga pozyskiwania informacji od dostawców i partnerów biznesowych. 5. Konieczność transformacji procesów biznesowych, aby osiągnąć raportowane cele ESG. 6. Potrzeba integracji celów ESG ze strategią biznesową i operacyjną przedsiębiorstwa.	1. Zatrudnienie specjalistów ds. ESG lub utworzenie specjalistycznych zespołów. 2. Inwestycje w systemy IT do zbierania i analizy danych. 3. Koszty weryfikacji sprawozdań przez biegłych rewidentów. 4. Koszty reorganizacji procesów wewnętrznych. 5. Wydatki na inwestycje operacyjne niezbędne do osiągnięcia celów ESG (np. modernizacja technologii, zmiana łańcucha dostaw). 6. Koszty monitorowania postępów i adaptacji strategii.

Regulacja	Wyzwania	Potencjalne koszty
Dyrektywa CSDDD	1. Konieczność opracowania i wdrożenia kompleksowej polityki należytej staranności. 2. Obowiązek regularnego monitorowania i raportowania działalności w zakresie należytej staranności. 3. Wymóg sporządzenia i implementacji planu transformacji na rzecz łagodzenia zmian klimatu. 4. Konieczność wdrożenia procedur skargowych umożliwiających zgłaszanie potencjalnych naruszeń. 5. Wyzwanie związane z jakością, dostępnością i odpowiedzialnością za dane z całego łańcucha wartości.	1. Koszty analizy ryzyk w łańcuchu wartości. 2. Wydatki na monitoring realizacji polityki należytej staranności. 3. Inwestycje związane z planem transformacji. 4. Koszty obsługi procedur skargowych. 5. Koszty wsparcia dostawców w implementacji standardów ESG lub zmiany łańcucha dostaw. 6. Wydatki na budowanie systemów zapewniających wiarygodność i kompletność danych od partnerów w łańcuchu wartości.
Taksonomia UE	1. Złożoność oceny działalności gospodarczej pod kątem sześciu celów środowiskowych. 2. Konieczność udowodnienia, że dana działalność „nie szkodzi znacząco” żadnemu z celów środowiskowych. 3. Potrzeba szczegółowej analizy zgodności z technicznymi kryteriami kwalifikacji określonymi w aktach delegowanych.	1. Koszty analizy działalności pod kątem zgodności z celami. 2. Wydatki na obliczanie i raportowanie wskaźników (KPI) Taksonomii. 3. Koszty związane z weryfikacją danych. 4. Potencjalne inwestycje dostosowawcze.

Źródło: opracowanie własne.

Przedsiębiorstwa muszą przygotować się na transformację swoich procesów wewnętrznych, począwszy od budowy nowych systemów zbierania i przetwarzania danych, przez rekrutację wykwalifikowanego personelu, aż po wdrożenie zaawansowanych narzędzi technologicznych do monitoringu wskaźników środowiskowych, społecznych i zarządczych. Szczególnie dotkliwe są koszty dostosowania infrastruktury IT, szkolenia pracowników z nowych wymogów raportowych, a także zatrudnienia zewnętrznych konsultantów i audytorów specjalizujących się w standardach ESG.

Najważniejszym wyzwaniem jest przejście od nastawienia na *compliance* do rzeczywistej transformacji biznesowej. Firmy nie mogą ograniczyć się jedynie do mechanicznego wypełniania obowiązków raportowych – muszą fundamentalnie przebudować swoje procesy operacyjne, aby osiągnąć deklarowane cele ESG. Oznacza to integrację kryteriów środowiskowych, społecznych i zarządczych z codziennymi decyzjami biznesowymi, od planowania strategicznego po zarządzanie łańcuchem dostaw. Przedsiębiorstwa stoją przed koniecznością ciągłego doskonalenia swoich wyników ESG, ponieważ regulatorzy i interesariusze oczekują wymiernego postępu w kolejnych okresach raportowych, a nie jedynie utrzymania *status quo*.

Dodatkową komplikację wprowadza wymóg monitorowania praktyki swoich dostawców i partnerów biznesowych oraz wpływania na ich standardy ESG. Często wymaga to renowacji umów, zmiany dostawców lub inwestycji w ich rozwój. Szczególnym wyzwaniem jest zapewnienie jakości i wiarygodności danych pochodzących z rozbudowanych łańcuchów wartości, gdzie kontrola bezpośrednia jest ograniczona, a odpowiedzialność prawna pozostaje po stronie raportującego przedsiębiorstwa. Do najważniejszych kosztów administracyjnych należą:

- koszty wdrożenia systemów zbierania i przetwarzania danych,
- koszty zatrudnienia i szkolenia personelu,
- koszty zewnętrznego doradztwa i audytu,
- koszty oprogramowania i narzędzi do raportowania,
- koszty czasowe (możliwość alternatywnego zaangażowania zasobów).

Dla przykładu, dyrektywa CSRD wymaga raportowania nawet do 1100 punktów danych w 84 różnych kategoriach, choć faktyczna liczba raportowanych punktów zależy od wyników analizy podwójnej istotności. Analizy pierwszych raportów CSRD za 2024 rok pokazują, że firmy raportowały od 5 do ponad 100 punktów danych, ze średnią około 40. Wdrożenie i utrzymanie systemu raportowania ESG wiąże się ze znacznymi kosztami, które mogą stanowić od kilku do kilkunastu procent budżetu operacyjnego firmy, w zależności od jej wielkości i stopnia skomplikowania działalności, co według wyliczeń firmy doradczej Ernst&Young (EY) przekłada się na potrzebę zatrudnienia 2–2,5 dodatkowych pełnoetatowych pracowników w dużych firmach.

Regulacje ESG to płaszczyzna przenikająca wiele obszarów funkcjonowania przedsiębiorstw. Obowiązki wynikające z raportowania według standardów ESG oraz dostosowania się do obowiązujących regulacji wpływają na konieczność:

- reorganizacji struktur i procesów,
- zmiany strategii biznesowej,
- budowania relacji z interesariuszami,
- poszukiwania nowych czynników budujących konkurencyjność.

Wpływ ten może być różnie postrzegany, w zależności od rozmiaru, profilu i sposobu funkcjonowania przedsiębiorstwa, choć zasadniczo przedsiębiorcy postrzegają regulacje ESG jako obciążenie i źródło wyzwań.

Jednak z punktu widzenia kluczowych interesariuszy, co przekłada się na perspektywę inwestorską i właścicielską, coraz częściej pojawia się oczekiwanie od przedsiębiorstw większej przejrzystości w odniesieniu do kwestii istotnych dla różnych grup interesariuszy. Przyjmując, że od regulacji ESG nie ma odwrotu, warto określić, w jaki sposób skuteczne zarządzanie czynnikami ESG może wpłynąć na konkurencyjność i działalność operacyjną przedsiębiorstw.

Ważnym elementem procesu wdrażania zasad ESG w firmie powinien być

„Audyt dojrzałości wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju i ESG w przedsiębiorstwie” obejmujący:

Zarządzanie zrównoważonym rozwojem i ESG / struktury organizacyjne firmy

- **Zaangażowanie kierownictwa:** Ustalenie, czy zarząd firmy aktywnie wspiera inicjatywy związane z ESG, jakie działania podejmuje w tym zakresie oraz jak je komunikuje.
- **Osoby odpowiedzialne:** Ustalenie, czy firma posiada wyznaczoną osobę lub zespół odpowiedzialny za wdrażanie zasad ESG, np. chief sustainability officer.
- **Strategia ESG:** Ustalenie, czy firma opracowała formalną strategię i politykę zrównoważonego rozwoju i ESG oraz czy jest ona częścią strategii firmy. Trzeba ocenić, czy cele zrównoważonego rozwoju są zgodne z ogólną strategią firmy.

Zarządzanie środowiskowe (Environmental)

- **Zarządzanie emisjami i wpływem na środowisko:** Ocena, czy i jak firma monitoruje swoje emisje gazów cieplarnianych, zużycie energii oraz wody. Ustalenie, czy firma wyznaczyła cele związane z redukcją wpływu na środowisko.
- **Zarządzanie odpadami:** Ustalenie, czy firma wdraża polityki i procesy związane z ograniczaniem odpadów i ich recyklingiem.
- **Zrównoważony łańcuch dostaw:** Sprawdzenie, jak firma zapewnia, że jej dostawcy przestrzegają zasad ochrony środowiska oraz czy wymaga od nich prośrodowiskowego podejścia.
- **Ochrona bioróżnorodności:** Sprawdzenie, jakie działania firma podejmuje, aby chronić bioróżnorodność, zarówno w zakresie swojej działalności, jak i w łańcuchu dostaw.

Zarządzanie społeczne (Social)

- **Warunki pracy i przestrzeganie praw człowieka:** Ocena, jak firma zapewnia odpowiednie warunki pracy, przestrzega praw człowieka, równości i różnorodności w miejscu pracy. Jakie stosuje polityki w tym zakresie.
- **Zarządzanie równością i różnorodnością:** Sprawdzenie, czy firma ma polityki promujące równość płci, różnorodność rasową, etniczną i kulturową wśród swoich pracowników oraz jak są monitorowane wyniki w tym zakresie.
- **Zaangażowanie społeczne:** Sprawdzenie, czy firma działa na rzecz społeczności lokalnych oraz czy angażuje się na rzecz rozwoju społecznego (np. programy wolontariatu, inwestycje w edukację).
- **Zdrowie i bezpieczeństwo:** Sprawdzenie, jak firma zapewnia bezpieczeństwo i dba o zdrowie pracowników i czy posiada procedury w zakresie ochrony przed ryzykami zawodowymi.

Zarządzanie ładem korporacyjnym (Governance)

- **Etyka i transparentność:** Ocena, jak firma zapewnia przejrzystość swoich działań oraz sprawdzenie, czy posiada kodeks etyczny i procedury przeciwdziałania korupcji.
- **Rada nadzorcza:** Ustalenie, czy firma posiada niezależnych członków rady nadzorczej odpowiedzialnych za nadzorowanie zasad ESG oraz jakie mają kompetencje w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- **Raportowanie ESG:** Sprawdzenie, czy firma publikuje raporty ESG oraz czy stosuje międzynarodowe standardy raportowania. Ustalenie, jakie są praktyki w zakresie wewnętrznego i zewnętrznego audytu danych ESG.
- **Przejrzystość w zarządzaniu ryzykiem:** Ustalenie, jak firma identyfikuje, monitoruje i zarządza ryzykami związanymi z ESG oraz jakie posiada mechanizmy oceny i kontroli ryzyka.

Zarządzanie finansowe i inwestycje zrównoważone

- **Zrównoważone inwestycje:** Ustalenie, czy firma integruje kryteria ESG w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych oraz czy angażuje się w projekty związane z zieloną gospodarką.
- **Integracja ESG w raportowaniu finansowym:** Sprawdzenie, czy firma uwzględnia kwestie ESG w swoich raportach finansowych, takich jak sprawozdania finansowe, bilanse lub prognozy.
- **Zrównoważony rozwój a ryzyko finansowe:** Ustalenie, jak firma ocenia wpływ zmian klimatycznych i innych zagrożeń ESG na swoje wyniki finansowe oraz czy posiada politykę zarządzania ryzykiem związanym z ESG.

Komunikacja i zaangażowanie interesariuszy

- **Dialog z interesariuszami:** Ocena, jak firma angażuje interesariuszy (pracowników, klientów, inwestorów, organizacje pozarządowe, społeczności lokalne) w kwestie związane z ESG oraz czy stosuje mechanizmy umożliwiające wzajemną komunikację w tym zakresie.
- **Edukacja i świadomość:** Ustalenie, czy firma prowadzi programy edukacyjne i zwiększa świadomość swoich pracowników oraz interesariuszy na temat zrównoważonego rozwoju.

Innowacje w obszarze zrównoważonego rozwoju i ESG

- **Innowacje w obszarze ESG:** Ustalenie, jakie innowacje firma wdraża w zakresie zrównoważonego rozwoju (np. technologie ograniczające emisję CO₂, recykling, rozwiązania dla gospodarki o obiegu zamkniętym).
- **Cele na przyszłość:** Ustalenie, jakie są długoterminowe cele firmy w kwestii zrównoważonego rozwoju oraz czy aktywnie dąży do osiągania celów związanych z klimatem, społeczną odpowiedzialnością i ładem zarządczym.

Tabela 5.

Wpływ sposobu zarządzania ESG na działalność przedsiębiorstw

	Proaktywne zarządzanie ESG „wykorzystajmy szansę, jaką niesie zmiana”	Reaktywne zarządzanie ESG „musimy się do tego dostosować”
Możliwości biznesowe	– Rozwój partnerstw strategicznych z firmami o podobnych wartościach. – Możliwości B2B oraz B2G (kryteria ESG są często jednym z wymogów do spełnienia przez dostawców, np. w procesach przetargowych). – Identyfikacja nowych segmentów rynku dla produktów zrównoważonych.	– Podążanie za konkurencją zamiast przewodzenia. – Koncentracja na minimalizacji ryzyka zamiast innowacji. – Utrata potencjalnych klientów świadomych ESG. – Słabsza pozycja konkurencyjna – reakcja na zmiany rynkowe zamiast ich przewidywanie.
Dostęp do kapitału	– Preferencyjne warunki finansowania (<i>green bonds, sustainability-linked loans</i>). – Atrakcyjność dla funduszy ESG i inwestorów odpowiedzialnych. – Niższe koszty/lepsze warunki finansowania.	– Wyższe koszty finansowania z powodu ryzyka ESG. – Ograniczony dostęp do „zielonego” finansowania. – Wykluczenie z portfeli inwestorów odpowiedzialnych. – Zwiększone wymogi <i>due diligence</i> ze strony banków.
Wyniki operacyjne	– Optymalizacja kosztów poprzez efektywność energetyczną i zasobową. – Zwiększona produktywność pracowników dzięki budowanemu zaangażowaniu. – Innowacje procesowe prowadzące do oszczędności.	– Wyższe koszty wynikające z nieefektywnych procesów oraz nieefektywnego wykorzystania zasobów. – Wysokie koszty późnego dostosowania do wymogów regulacyjnych. – Potencjalne kary za niespełnienie wymogów ESG. – Większa rotacja pracowników i mniejsza produktywność.
Reputacja	– Pozycjonowanie jako lider zrównoważonego rozwoju. – Budowanie zaufania klientów i lojalności marki. – Wyższa wartość marki. – Atrakcyjność jako pracodawca (<i>employer branding</i>). – Uznanie w rankingach i nagrodach związanych z ESG.	– Postrzeganie jako firma „zmuszana do działania”. – Ryzyko krytyki za opóźnienia w działaniach ESG. – Potencjalne oskarżenia o greenwashing. – Trudności w przyciąganiu talentów. – Presja ze strony interesariuszy.
Zarządzanie ryzykiem	– Budowanie odporności na zmiany. – Długoterminowe planowanie oraz zarządzanie łańcuchem wartości. – Wczesna identyfikacja ryzyk ESG.	– Ekspozycja na gwałtowne zmiany. – Ograniczenie zdolności do szybkiej adaptacji. – Większe prawdopodobieństwo materializacji ryzyk ESG.
Angażowanie kluczowych interesariuszy	– Lepsze relacje z interesariuszami. – Zrozumienie potrzeb i oczekiwań różnych grup interesariuszy. – Współtworzenie strategii z kluczowymi interesariuszami. – Silna pozycja w dialogu z regulatorami.	– Jednostronna komunikacja. – Słabe relacje z kluczowymi partnerami. – Ryzyko konfliktu z grupami interesu. – Gorsza ocena przedsiębiorstwa przez inwestorów.

Źródło: opracowanie własne.

2.1. Specyficzne wyzwania w poszczególnych obszarach ESG

Każdy z obszarów ESG niesie ze sobą specyficzne wyzwania, które przedsiębiorstwa muszą brać pod uwagę w dążeniu do zrównoważonego rozwoju. Oprócz samych regulacji dotyczących sprawozdawczości funkcjonuje szereg przepisów organizujących działalność przedsiębiorstw w poszczególnych wymiarach ESG, przyjętych na poziomie Unii Europejskiej. Wskazane poniżej wyzwania, o których firmy powinny pamiętać, są stricte przypisane do konkretnego obszaru ESG.

W obszarze środowiskowym (E) przedsiębiorstwa muszą mierzyć się z licznymi regulacjami, takimi jak system handlu emisjami (Emissions Trading System, ETS) oraz jego nowa wersja ETS 2, dyrektywa w sprawie ograniczenia użycia produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych (Single Use Plastics, SUP), czy wymogi dotyczące rozszerzonej odpowiedzialności producentów za cały cykl życia produktów (Extended Producer Responsibility, EPR). Wymaga to inwestycji w redukcję emisji CO₂, gospodarkę odpadami oraz w odnawialne źródła energii.

O czym warto pamiętać?

- O świadomym zarządzaniu emisją gazów cieplarnianych.
- O wdrożeniu systemów monitorowania zużycia zasobów naturalnych.
- O dostosowaniu procesów do zasad gospodarki obiegu zamkniętego.
- O monitorowaniu wpływu na bioróżnorodność i ekosystemy.
- O inwestowaniu w technologie niskoemisyjne i odnawialne źródła energii.
- O przygotowaniu planów adaptacji do zmian klimatu.

W obszarze społecznym (S) przedsiębiorstwa ponoszą koszty związane z poprawą warunków pracy (np. Dyrektywa UE w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów), budowaniem marki i wizerunku pracodawcy (*employer branding*), działaniami na rzecz różnorodności, równości i inkluzji (*diversity, equity, inclusion, DEI*), a także zmniejszaniem luki płacowej. Wymaga to inwestycji w programy szkoleniowe, systemy monitorowania równości płacowej, inicjatywy społeczne oraz polityki wspierające zrównoważony rozwój lokalnych społeczności.

O czym warto pamiętać?

- O prowadzeniu analiz płacowych i działań na rzecz wyeliminowania dyskryminacji.
- O wdrażaniu polityk przeciwdziałających dyskryminacji i mobbingowi.
- O wdrażaniu zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.
- O angażowaniu się w rozwój lokalnych społeczności i programy społeczne.
- O respektowaniu praw człowieka w całym łańcuchu wartości.
- O zapewnieniu dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

W obszarze ładu korporacyjnego (G) przedsiębiorstwa muszą dostosować się do wymogów transparentności, etyki biznesu, *compliance* oraz różnorodności w organach zarządczych (np. dyrektywa UE Women on Boards wprowadzająca parytety w zarządach i radach nadzorczych). Wymaga to inwestycji w systemy *compliance*, szkolenia oraz zmiany w strukturach zarządczych.

O czym warto pamiętać?

- O wdrożeniu systemów zarządzania ryzykiem, w tym ryzykami ESG.
- O transparentności w procesach decyzyjnych i komunikacji z interesariuszami.
- O szkoleniach zarządu i kadry kierowniczej w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- O przygotowaniu kodeksów etycznych i procedur zgłaszania nieprawidłowości.
- O integracji kryteriów ESG z systemami motywacyjnymi dla kadry zarządzającej.
- O zapewnieniu niezależności i kompetencji organów nadzorczych.
- O monitorowaniu postępów w realizacji strategii zrównoważonego rozwoju.

Implementacja regulacji ESG w przedsiębiorstwach nie jest procesem uniwersalnym – jej złożoność, koszty i wyzwania znacząco różnią się w zależności od wielkości organizacji, dostępnych zasobów oraz specyfiki działalności. Podczas gdy bezpośrednio obowiązki raportowania podlega około 50 tysięcy największych firm w Unii Europejskiej (dane Komisji Europejskiej), to rzeczywisty zasięg oddziaływania regulacji jest znacznie szerszy – szacuje się, że kilkaset tysięcy do ponad miliona małych i średnich przedsiębiorstw może być pośrednio objętych wymogami jako dostawcy firm raportujących w ramach łańcucha wartości. Duże korporacje, dysponując zazwyczaj specjalistycznymi zespołami i większymi budżetami, mają lepsze możliwości dostosowania się do nowych wymogów, podczas gdy małe i średnie przedsiębiorstwa muszą mierzyć się z nieproporcjonalnie wysokimi kosztami względem swoich możliwości finansowych i organizacyjnych, mimo że ich obowiązki często ograniczają się do dostarczania danych swoim większym partnerom biznesowym.

Różnice te mają fundamentalne znaczenie dla sposobu, w jaki poszczególne kategorie przedsiębiorstw podchodzą do, często jeszcze potencjalnych, wyzwań związanych z raportowaniem ESG, analizą podwójnej istotności, zbieraniem danych z łańcucha wartości lub spełnianiem wymogów atestacji czy weryfikacji. Wielkość firmy determinuje nie tylko zakres obowiązków regulacyjnych, lecz także dostęp do specjalistycznej wiedzy, narzędzi technologicznych oraz możliwości inwestycyjne niezbędne do efektywnego wdrażania standardów zrównoważonego rozwoju.

Przykłady specyficznych wyzwań dużych przedsiębiorstw (powyżej 1000 pracowników):

- złożoność koordynacji raportowania w strukturach międzynarodowych, grupach kapitałowych czy strukturach złożonych z wielu podmiotów zależnych,
- konieczność integracji danych z wielu źródeł i systemów,
- większe oczekiwania inwestorów, interesariuszy co do jakości i zakresu ujawnień,
- szerszy zakres odpowiedzialności za łańcuch wartości.

Przykłady specyficznych wyzwań średnich przedsiębiorstw (do 1000 pracowników):

- nieproporcjonalnie wysokie koszty dostosowania się do regulacji ESG względem przychodów i dostępnych zasobów,
- ograniczone zasoby kadrowe i kompetencyjne w zakresie ESG,
- trudności z pozyskiwaniem danych od dostawców i partnerów biznesowych.

Przykłady specyficznych wyzwań przedsiębiorstw znajdujących się w łańcuchu wartości dużych podmiotów:

Ograniczone zasoby (finansowe i kadrowe)

Wyzwaniem dla małych firm często jest brak wystarczających środków finansowych oraz personelu, aby sprostać wymaganiom ESG narzucanym przez dużych partnerów biznesowych (np. raportowanie emisji CO₂, audyty środowiskowe).

Przykład: Wymagania dużych koncernów względem swoich mniejszych dostawców weryfikacji śladu węglowego produktów – MŚP nie ma narzędzi ani wiedzy, by to policzyć.

Złożoność i niejasność regulacji ESG

Brak jasnych wytycznych i częste zmiany regulacji ESG powodują trudności w zrozumieniu, jakie działania są oczekiwane.

Przykład: Małe i średnie przedsiębiorstwa nie wiedzą, jak interpretować wymogi Taksonomii UE i czy dotyczą ich pośrednio przez relacje z większymi firmami.

Presja na szybkie dostosowanie się do standardów ESG

Duże podmioty, dążąc do poprawy swoich wskaźników ESG, przenoszą część obowiązków i oczekiwań na dostawców – często nie wspierając ich.

Przykład: Duże przedsiębiorstwa wymagają od MŚP spełniania norm ISO 14001 lub SA8000 w bardzo krótkim czasie, grożąc utratą kontraktu.

Ryzyko wykluczenia z łańcucha dostaw

Małe i średnie przedsiębiorstwa, które nie spełniają wymogów ESG, mogą zostać pominięte przy wyborze dostawców niezależnie od jakości czy ceny oferowanych usług/produktów.

Przykład: Małe przedsiębiorstwo traci zlecenia, bo nie posiada polityki równości płci lub nie raportuje danych o zużyciu energii.

Trudności z dostępem do danych i technologii potrzebnych do raportowania

Małe i średnie przedsiębiorstwa często nie mają systemów informatycznych do monitorowania i raportowania danych ESG.

Przykład: Brak automatyzacji w zakresie raportowania odpadów lub zużycia wody przedsiębiorstwa – dane są zbierane ręcznie, co prowadzi do błędów.

Brak realnego dialogu z dużymi podmiotami

MŚP często mają ograniczony wpływ na ustalanie warunków ESG w łańcuchu wartości – działają reaktywnie, a nie proaktywnie.

Przykład: Strategia ESG dużej firmy komunikowana „z góry”, bez konsultacji z dostawcami – co prowadzi do konfliktów i braku zaangażowania.

Wzrost kosztów operacyjnych

Wdrażanie działań ESG (np. energooszczędne technologie, szkolenia BHP, programy społeczne) generuje dodatkowe koszty, których MŚP nie mogą łatwo przenieść na ceny końcowe.

Przykład: Przedsiębiorstwo musi wymienić część maszyn na bardziej ekologiczne, ale nie ma środków na inwestycje i nie otrzymuje wsparcia finansowego od partnerów.

3.

Ocena zmian zaproponowanych w pakiecie Omnibus

3.1. Przegląd i analiza nowych propozycji uproszczeń regulacyjnych i ich wpływu na przedsiębiorstwa

26.02.2025 – przedstawienie przez Komisję Europejską propozycji pierwszego pakietu uproszczeń w obszarze zrównoważonego rozwoju, tzw. Omnibus I.

Przyczyny zaproponowania pakietu Omnibus I:

- Raport „Przyszłość konkurencyjności Europy” (tzw. Raport Draghiego), który zidentyfikował brak dynamizmu w europejskim biznesie oraz niski poziom innowacyjności w związku z niespójnościami i restrykcjami regulacyjnymi.
- Deklaracja budapeszteńska w sprawie nowego ładu na rzecz europejskiej konkurencyjności: dokument podkreślił znaczenie zwiększenia konkurencyjności, wydajności, innowacyjności i zrównoważonego rozwoju UE oraz wskazał potrzebę uproszczenia przepisów, m.in. zmniejszenia obciążeń administracyjnych, regulacyjnych i sprawozdawczych, szczególnie dla sektora MŚP.

Kluczowe założenia pakietu Omnibus I:

- Odroczenie o 2 lata obowiązku raportowania informacji o zrównoważonym rozwoju dla drugiej i trzeciej fali podmiotów, które na podstawie dyrektywy CSRD są zobowiązane do złożenia raportu po raz pierwszy za 2025 lub 2026 rok.
- Podniesienie progów kwalifikacyjnych dla raportowania zgodnie z dyrektywą CSRD: obowiązkiem raportowania będą objęte przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 1000 pracowników oraz osiągające przychody powyżej 50 mln euro lub sumę bilansową powyżej 25 mln euro.
- Ograniczenie informacji raportowanych w ramach łańcucha wartości: przedsiębiorstwa objęte dyrektywą CSRD nie będą mogły żądać od firm w ich łańcuchu wartości, które są poza zakresem, informacji wykraczających poza informacje określone w dobrowolnym Standardzie Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju (VSME).
- Uproszczenie ESRS: zmniejszenie liczby obowiązkowych wskaźników oraz usunięcie najmniej istotnych wskaźników i skupienie się na kluczowych informacjach potrzebnych do raportowania o zrównoważonym rozwoju oraz usunięcie wymogu opracowania i stosowania standardów sektorowych, a także nadanie priorytetu danym ilościowym w stosunku do opisów i danych jakościowych.

- Zmniejszenie zakresu *due diligence* (dyrektywa CSDDD): ocena ryzyka w łańcuchu wartości ma skupiać się na bezpośrednich partnerach biznesowych oraz zmniejszenie częstotliwości ocen okresowych i monitorowania partnerów – z 1 roku do 5 lat, a także zmniejszenie obciążeń dla MŚP poprzez ograniczenie ilości informacji, które mogą być wymagane w ramach mapowania łańcucha wartości przez duże przedsiębiorstwa.
- Zmiana zakresu Taksonomii UE: dobrowolność raportowania niefinansowego dla firm spoza grupy największych podmiotów, czyli poniżej 1000 osób oraz poniżej 450 mln euro przychodu, a także wprowadzenie możliwości raportowania działań częściowo zgodnych z Taksonomią UE, co ma wspierać stopniową zieloną transformację przedsiębiorstw.

Tabela 6.

Najważniejsze zmiany wynikające z pakietu Omnibus I

	Aktualne przepisy	Proponowana zmiana
Próg kwalifikacji do obowiązków wynikających z dyrektywy CSRD	Zatrudnienie > 250 pracowników oraz obroty > 40 mln euro	Zatrudnienie > 1000 pracowników oraz obroty > 50 mln euro lub suma bilansowa > 25 mln euro
Liczba spółek objętych obowiązkami	~ 50 000	~ 7 000
Terminy raportowania	Firmy raportujące zgodnie z NFRD Duże przedsiębiorstwa – publikacja raportu w 2026 r. MŚP notowane na giełdzie – publikacja raportu w 2027 r.	Bez zmian Publikacja raportu w 2028 r. Publikacja raportu w 2029 r.
Podwójna istotność	Raportowanie na podstawie przeprowadzonej analizy podwójnej istotności	Bez zmian
Raportowanie danych nt. łańcucha wartości	Możliwość pozyskania od MŚP tylko tych danych, które odpowiadałyby proporcjonalnemu dla nich standardowi raportowania, z ograniczonymi wymogami	Zwiększenie limitu pozyskiwania danych od: MŚP oraz firm <1000 pracowników Limit byłby określony przez dobrowolny, uproszczony standard raportowania (do opracowania przez EFRAG)
Standardy sektorowe ESRS	Planowana publikacja obowiązkowych standardów sprawozdawczych dla poszczególnych sektorów	Brak wymogu opracowania i stosowania standardów sektorowych

Źródło: opracowanie własne.

16.04.2025 – publikacja dyrektywy Parlamentu Europejskiego, tzw. „stop-the-clock”.

Dyrektywa „stop-the-clock” stanowi część propozycji pakietu Omnibus I ogłoszonego przez Komisję Europejską 26 lutego 2025 r. i jej celem jest uproszczenie prawodawstwa UE w dziedzinie zrównoważonego rozwoju.

Kluczowe założenia dyrektywy „stop-the-clock”:

- Utrzymanie obowiązku raportowania dla największych podmiotów, które rozpoczęły raportowanie za 2024 rok.
- W zakresie spółek objętych dyrektywą CSRD: dyrektywa przewiduje odroczenie o 2 lata wymogów sprawozdawczych.
- W zakresie dyrektywy CSDDD dyrektywa przewiduje przesunięcie terminu transpozycji o 1 rok oraz przesunięcie jej stosowania o 1 rok dla pierwszej grupy spółek objętych zakresem tej dyrektywy.

Polska ma czas do 31 grudnia 2025 roku na transpozycję dyrektywy „stop the clock” – czyli przesunięcie o dwa lata obowiązków CSRD i o rok obowiązku z CSDDD. Za transpozycję przepisów odpowiedzialne jest Ministerstwo Finansów. Wniesienie kolejnych zmian (progi, ograniczone zakresy, uproszczenia raportowe) będzie odbywać się etapowo – przez 2026 i 2027 rok, w wyniku transpozycji i konsultacji aktów delegowanych. Aktualnie Rada Europejska uzgadnia merytoryczne stanowisko w sprawie sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju i wymogów należytej staranności, by zwiększyć konkurencyjność UE.

3.2. Ocena skuteczności i adekwatności zmian w ramach pakietu Omnibus w kontekście redukcji obciążeń administracyjnych

Potencjalne pozytywne efekty redukcji obciążeń administracyjnych:

- Zwiększenie czasu na wdrożenie wewnętrznych systemów zgodności ESG i *due diligence* oraz szansa na lepsze dostosowanie swoich procesów do wymogów raportowania.
- Redukcja kosztów pośrednich związanych z pośpiesznym wdrażaniem regulacji (szkolenia, doradztwo, nowe technologie – systemy do pozyskiwania i agregacji danych).
- Uniknięcie duplikacji działań w kontekście zbierania i agregacji danych dotyczących obszaru zrównoważonego rozwoju – przedsiębiorstwa mogą lepiej skoordynować procesy w ramach wielu obowiązków regulacyjnych.

Potencjalne zagrożenia lub ograniczenia:

- Opóźnienie efektów transformacji zrównoważonej – odroczenie może zmniejszyć presję na realne zmiany środowiskowe, społeczne i zarządcze.
- Ryzyko fragmentacji rynku – część krajów członkowskich może zastosować przepisy szybciej niż inne (niejednolita transpozycja). Daty transpozycji przepisów w poszczególnych państwach są inne. Ponadto poza UE, np. w Chinach, raportowanie ESG staje się coraz powszechniejsze zarówno w formie obowiązkowej, jak i dobrowolnej, szczególnie w kontekście globalnych dążeń do zrównoważonego rozwoju. Chiny zmierzają do osiągnięcia szczytu emisji dwutlenku węgla do 2030 roku i neutralności węglowej do 2060 roku, co motywuje je do wdrażania polityk wspierających zielone finanse i transformację gospodarczą.
- Zaburzenie przewidywalności dla inwestorów – przesunięcia mogą wpłynąć na dostępność danych ESG kluczowych dla oceny ryzyka inwestycyjnego.

Z punktu widzenia zasad proporcjonalności i subsydiarności działania Komisji Europejskiej są adekwatne, szczególnie w kontekście sektora MŚP i firm o ograniczonych zasobach (kadrowych, technologicznych). Trzeba podkreślić, że proponowane odroczenia w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju nie oznaczają rezygnacji z pierwotnie stawianych celów, lecz urealnienie i dostosowanie harmonogramu działań w obszarze ESG. Działania Komisji Europejskiej uwzględniają fakt, że dla wielu przedsiębiorstw sprawozdawczość w zakresie zrównoważonego rozwoju to nowy obowiązek, wymagający adaptacji.

Dyrektywa „stop-the-clock” może być skutecznym i adekwatnym środkiem przejściowym, który przyczynia się do ograniczenia obciążeń administracyjnych, bez porzucania długoterminowych celów Unii Europejskiej w zakresie zrównoważonego rozwoju. Dalsze uproszczenia powinny być połączone z rozwojem narzędzi wspierających przedsiębiorstwa w zakresie ESG (np. jednolite wzory raportów ESG, platformy IT) oraz monitorin-
giem rzeczywistych kosztów wdrażania poszczególnych regulacji.

3.3. Przegląd potencjalnych konsekwencji pakietu Omnibus dla przedsiębiorstw

WPŁYW NA KONKURENCYJNOŚĆ

Potencjalne pozytywne skutki:

- Zmniejszenie kosztów wdrożeniowych (krótkoterminowo).
- Uniknięcie pośpiesznych inwestycji w nowe systemy IT, kadry ESG, doradztwo i audyt.
- Znacznie mniejsze ryzyko kar za niekompletne raportowanie lub błędy w raportowaniu.
- Zyskanie czasu przez biznes na przygotowanie i profesjonalizację działań w obszarze zrównoważonego rozwoju.
- Wykorzystanie doświadczeń tzw. „pierwszej fali” spółek raportujących za 2024 rok.
- Możliwość budowania przewagi konkurencyjnej poprzez dobrowolne działania ESG oraz według dobrowolnego Standardu Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju (VSME).
- Zmniejszenie presji regulacyjnej w okresie wysokiej inflacji i napięć geopolitycznych, a co za tym idzie możliwość skoncentrowania się na głównej działalności przedsiębiorstwa i utrzymaniu płynności.

Potencjalne ryzyka i negatywne konsekwencje:

- Brak zgodności z oczekiwaniami inwestorów i rynku.
- Opóźnienie obowiązkowej sprawozdawczości nie zwolni z wymogów i oczekiwań informacyjnych ze strony banków, funduszy czy partnerów biznesowych.
- Przedsiębiorstwa nieposiadające wiarygodnych danych w zakresie zrównoważonego rozwoju mogą być postrzegane jako mniej przejrzyste i bardziej ryzykowne w kontekście współpracy i inwestycji.
- Różne tempo implementacji i podejścia państw członkowskich do obszaru ESG może prowadzić do fragmentacji rynku wewnętrznego.

WPŁYW NA DOSTĘP DO FINANSOWANIA**Potencjalne pozytywne skutki:**

Przedsiębiorstwa zyskują czas na uporządkowanie danych i opracowanie strategii ESG, co może poprawić ich ocenę w ramach ratingów ESG oraz ułatwić pozyskanie finansowania zrównoważonego (np. zielone obligacje, kredyty SSL – *Sustainability-Linked Loan*).

Potencjalne ryzyka i negatywne konsekwencje:

- Brak zgodności dostarczanych danych z wymogami instytucji finansowych.
- Banki i inwestorzy będą nadal wymagać informacji ESG w związku z regulacjami SFDR oraz Taksonomią UE, nawet jeśli dany podmiot nie będzie podlegać obowiązkowi raportowemu.
- Przedsiębiorstwa, które nie raportują danych ESG, mogą być dotknięte wyższymi kosztami kapitału lub ograniczeniami w dostępie do finansowania.
- Silna presja ze strony łańcuchów dostaw i dużych klientów pomimo braku obligatoryjnego obowiązku raportowania kwestii ESG.
- Duże spółki, które już raportują, będą oczekiwać danych od swoich partnerów i dostawców – także tych objętych odroczeniem.
- Brak gotowości do udostępniania wiarygodnych danych ESG może skutkować wykluczeniem z kluczowych łańcuchów wartości, a docelowo utratą partnerów biznesowych.

Uproszczenia mogą przynieść „oddech” regulacyjny – szczególnie MŚP i firmom dopiero wdrażającym ESG. Niemniej jednak przedsiębiorstwa nie powinny interpretować odroczenia jako sygnału do wstrzymania przygotowań. Proaktywne podejście do wdrażania strategii ESG oraz rzetelnego raportowania zrównoważonego rozwoju pozostaje bardzo ważne dla konkurencyjności nie tylko na rynku UE, ale globalnie, a także dla utrzymania atrakcyjności inwestycyjnej oraz integracji z łańcuchami dostaw dużych podmiotów.

Należy też wskazać bardzo krytyczne głosy wobec propozycji pakietu Omnibus. Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu (PIHRB) dołączył do ponad 360 organizacji, które wystosowały oświadczenie sprzeciwiające się propozycji Omnibus przedstawionej przez Komisję Europejską. Według PIHRB proponowane zmiany podważają kluczowe regulacje dotyczące odpowiedzialności firm za naruszenia praw człowieka i środowiska. Propozycja Omnibus nie tylko podważa dotychczasowe osiągnięcia Unii Europejskiej w tym obszarze, lecz także zwiększa niepewność regulacyjną, osłabiając konkurencyjność przedsiębiorstw działających zgodnie z zasadami odpowiedzialnego biznesu.

Tabela 7.

Wpływ pakietu Omnibus I na poszczególne obszary działania przedsiębiorstwa

Obszar	Korzyści	Ryzyka
Konkurencyjność	Redukcja kosztów i więcej czasu na wdrożenia.	Ryzyko marginalizacji wobec liderów ESG (firm od dawna wdrażających strategię ESG oraz raportujących dane pozafinansowe).
Dostęp do finansowania	Większe możliwości przygotowania i standaryzacji.	Możliwe trudności w dostępie do finansowania.
Relacje biznesowe	Ułatwienie adaptacji dla mniejszych dostawców.	Presja ze strony klientów na dostarczenie danych ESG.

Źródło: opracowanie własne.

4.

Rekomendacje zmian przepisów w obszarze ESG

4.1. Propozycje uproszczeń w zakresie obowiązków raportowych

Podstawowym kierunkiem zmian, którego oczekują środowiska eksperckie oraz biznes, jest dalsze upraszczanie obowiązków raportowych. W kontekście tych jasno sformułowanych oczekiwań kierunkiem zmian, który powinna utrzymać Komisja Europejska, jest: dalsza harmonizacja wymogów pomiędzy różnymi regulacjami ESG, zdecydowane obniżenie poziomu wymogów dla najmniejszych podmiotów (oraz powolne przygotowywanie tych nieobjętych obowiązkami do uwzględniania regulacji i podejmowania kroków w kierunku większej społecznej odpowiedzialności) oraz wdrożenie narzędzi cyfrowych służących do zbierania danych i raportowania.

Harmonizacja wymogów między regulacjami ESG

W związku z tym, że przedsiębiorcy muszą mierzyć się z rozproszonym i często niespójnym systemem regulacyjnym obejmującym m.in. dyrektywy CSRD i CSDDD oraz rozporządzenie Taksonomii UE, warto rozważyć:

- Stworzenie jednolitego, spójnego i zrozumiałego zestawu wskaźników raportowych na poziomie UE, który stanowiłby wspólną bazę danych do raportowania na potrzeby różnych regulacji ESG. Przykładem takiego wspólnego wskaźnika są emisje gazów cieplarnianych wymagane przez CSRD (standard „Zmiana klimatu” obowiązkowy dla wszystkich jednostek), SFDR (ujawnianie emisji CO₂ w portfelach inwestycyjnych), Taksonomię UE (progi emisyjne w kryteriach technicznych) oraz wcześniej obowiązującą NFRD.
- Zintegrowanie wskaźników ESRS z Taksonomią UE jako uszczegółowienie powyższego postulatu – poprzez określenie wspólnych punktów odniesienia i zminimalizowanie dublowania informacji, co uprości proces raportowania.
- Ujednolicenie terminologii i zakresów raportowania między aktami prawnymi UE oraz ich krajowymi transpozycjami w celu ułatwienia interpretacji przepisów przedsiębiorcom. Obecnie te same pojęcia mają różne definicje w różnych regulacjach – na przykład „działalność zrównoważona” jest definiowana w Taksonomii UE inaczej niż w SFDR, „istotność” ma odmienne znaczenie w CSRD w porównaniu z NFRD.

Zastosowanie uproszczonych formatów dla MŚP

Biorąc pod uwagę ograniczone zasoby MŚP w kontekście wdrażania i raportowania polityk zrównoważonego rozwoju, można zarekomendować:

- Wdrożenie uproszczonego standardu ESRS dla MŚP, który zawierałby wyłącznie informacje najistotniejsze dla interesariuszy (np. na temat praktyk, polityk, inicjatyw i celów przedsiębiorstwa w ramach zrównoważonego rozwoju oraz redukcji negatywnego wpływu w tym zakresie; dane dotyczące zużycia energii i wody, wielkości emisji, poziomu zanieczyszczeń powietrza, wód i gleby czy bioróżnorodności; informacje na temat płac, różnic płacowych w zależności od płci, a także informacje o wyrozkach i grzywnach z powodu korupcji) oraz pozwalał na etapowe wdrażanie kolejnych, bardziej rozbudowanych obowiązków raportowych.
- Dobrowolne raportowanie ESG dla najmniejszych podmiotów, z możliwością przejścia do pełnych wymogów w miarę rozwoju działalności.

Wdrożenie narzędzi cyfrowych i platformy zgłaszania danych

Dla efektywnego i możliwego do weryfikacji i porównywania raportowania w obszarach ESG kluczowe jest stworzenie narzędzi pozwalających na zgłaszanie zebranych danych. W ramach wspierania przedsiębiorstw w tym zakresie warto rozważyć:

- Utworzenie europejskiej platformy raportowania zrównoważonego rozwoju, zintegrowanej z krajowymi rejestrami, która umożliwiałaby przedsiębiorstwom składanie raportów ESG w jednolitym formacie.
- Standaryzacja formatów udostępniania danych ESG w celu zapewnienia automatycznej analizy, porównywalności i ponownego wykorzystania danych.
- Rozwój narzędzi wspomagających przygotowanie raportów, w tym szablonów, kalkulatorów śladu węglowego oraz systemów audytu wewnętrznego zintegrowanych z wymogami ESRS.

Wskazane rekomendacje mają na celu zredukowanie obciążeń administracyjnych związanych z raportowaniem ESG oraz zwiększenie dostępności i skuteczności wsparcia dla przedsiębiorstw. Realizacja tych rekomendacji może pomóc dostosować się do obowiązujących regulacji oraz przyczynić do transformacji modeli biznesowych przedsiębiorstw w kierunku bardziej opartych na zasadach zrównoważonego rozwoju.

4.2. Mechanizmy wsparcia dla firm w procesie wdrażania regulacji ESG

Przedsiębiorstwa mogą liczyć na ograniczone wsparcie we wdrażaniu regulacji z zakresu ESG zarówno ze strony instytucji unijnych, jak i podmiotów krajowych. Należy jednak podkreślić, że nie istnieją instrumenty bezpośrednio wspierające firmy w związku z wymogami CSRD czy CSDDD. Dostępne narzędzia finansowe umożliwiają pozyskanie środków na inwestycje zielone i cyfrowe, co pośrednio wspiera cele ESG.

Istniejące mechanizmy wsparcia finansowego

- Fundusze europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.
- Kredyt Ekologiczny – wsparcie Banku Gospodarstwa Krajowego dla inwestycji w technologie przyjazne środowisku.
- FENG – ścieżka SMART – finansowanie projektów cyfryzacji i automatyzacji procesów ESG.
- Programy wspierające transformację energetyczną i dekarbonizację.
- Ulga B + R – możliwość odliczenia wydatków na badania i rozwój w obszarze ESG.
- Ulgi podatkowe związane z: zatrudnieniem specjalistów (w tym w obszarze ESG), na robotyzację, na prototyp, na działalność sponsoringową (w tym związaną z CSR).
- IP Box – preferencyjne opodatkowanie dochodów z praw własności intelektualnej.

Finansowanie zrównoważonych inwestycji

- Zielone kredyty z preferencyjnymi oprocentowaniem.
- Kredyty ESG z bonusami za osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju.
- Linie kredytowe dla projektów zgodnych z Taksonomią UE.
- Produkty finansowe powiązane z ratingami ESG.
- Zielone obligacje korporacyjne.
- Obligacje społeczne i *sustainability-linked bonds*.
- Fundusze inwestycyjne ESG.
- Instrumenty finansowania dla projektów zgodnych z kryteriami Taksonomii.

Przedsiębiorcy już dziś mogą korzystać z oferty wielu instytucji w zakresie edukacji oraz doradztwa na temat implementacji regulacji ESG. Wsparciem zajmują się nie tylko punkty kontaktowe instytucji międzynarodowych (takie jak: Krajowy Punkt Kontaktowy OECD ds. odpowiedzialnego prowadzenia biznesu), ale również organizacje i zrzeszenia krajowe, takie jak: PIBR (Polska Izba Biegłych Rewidentów), SEG (Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych), KIG (Krajowa Izba Gospodarcza) oraz inne organizacje biznesowe. Edukację na ten temat oferują także wyspecjalizowane agendy Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak United Nations Global Compact (UNGC).

Rola szkolnictwa wyższego we wspieraniu wdrażania regulacji ESG

Szkolnictwo wyższe odgrywa ważną rolę w implementacji zasad ESG poprzez badania, programy nauczania oraz doradztwo eksperckie dla biznesu.

Uczelnie wypełniają lukę kompetencyjną na rynku pracy, kształcąc ekspertów ESG, specjalistów zrównoważonego rozwoju i compliance officers. Uczelnie oferują także programy szkoleń dla biznesu rozpowszechniające podstawową wiedzę na temat znaczenia ESG. Przykładem mogą być inicjatywy edukacyjne realizowane z zaangażowaniem Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie: Studia Podyplomowe Modele Biznesu ESG, Studia Podyplomowe Strategiczna Transformacja ESG w Przedsiębiorstwie, Studia Podyplomowe Ład Korporacyjny i ESG dla Członków Rad Nadzorczych czy Międzyuczelniana Akademia Klimatu (MAK).

Uczelnie wyższe posiadają także wiedzę ekspercką, którą w ramach transferu technologii oferują partnerom z otoczenia społeczno-gospodarczego. Korzystając z potencjału intelektualnego, mogą wesprzeć przedsiębiorców w ramach: **doradztwa strategicznego, szkolenia pracowników, badań sektorowych czy certyfikacji kompetencji**. Uczelnie wyższe dysponują silnym głosem wsparcia w procesach legislacyjnych oraz w ramach wdrażania poszczególnych regulacji na poziomie krajowym. Uczelnie wyższe angażują się w: analizę i ocenę regulacji, monitoring implementacji, badania empiryczne, opracowywanie metodologii czy benchmarking międzynarodowy.

Uczelnie mają również zdolność do integracji i tworzenia przestrzeni współpracy wokół tematyki związanej z ESG. Przykładem takiego działania jest zainicjowana przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie „Inicjatywa ESG”, która zrzesza firmy, przedstawicieli instytucji i świata nauki, dla których wartości ESG są główną osią prowadzenia działalności.

Propozycje mechanizmów wsparcia dla firm we wdrażaniu regulacji ESG

Oprócz wszystkich dostępnych narzędzi i form wsparcia wciąż istnieje duża przestrzeń na nowe formuły zachęcania i wspierania przedsiębiorstw w przestrzeganiu zasad zrównoważonego rozwoju w praktyce. Mogą one dotyczyć między innymi:

Doradztwa i edukacji

- Utworzenie sieci punktów doradztwa ESG dla przedsiębiorców, oferujących bezpłatne lub współfinansowane usługi konsultacyjne, szczególnie dla MŚP.
- Programy szkoleń i certyfikacji ESG dla kadry zarządzającej i specjalistów, prowadzone przez instytucje publiczne i branżowe.
- Udostępnianie branżowych dobrych praktyk oraz przykładów wdrożeń ESG w różnych sektorach, co może znacząco zwiększyć efektywność nauki poprzez benchmarking.
- Uruchomienie przez PARP programu z bezpłatnymi webinariami, warsztatami i indywidualnym doradztwem dla MŚP.
- Współpraca organizacji pracodawców (Konfederacja Lewiatan, Pracodawcy RP, BCC) z ministerstwami w zakresie tworzenia branżowych przewodników implementacji ESG.
- Powołanie przy KIG i PIBR wyspecjalizowanych zespołów doradczych ds. audytu i atestacji sprawozdań ESG.

Wsparcia finansowego

- Preferencyjne instrumenty finansowe dla firm wdrażających praktyki ESG, np. pożyczki, dotacje i gwarancje bankowe wspierające inwestycje w zrównoważony rozwój.
- Ulgi podatkowe dla przedsiębiorstw raportujących ESG w sposób zgodny z regulacjami i osiągających określone cele środowiskowe lub społeczne.
- Fundusze wspierające transformację ESG, szczególnie w obszarze digitalizacji raportowania, dekarbonizacji i wprowadzania zasad odpowiedzialnego łańcucha dostaw.
- Rozszerzenie programu BGK „Kredyt ekologiczny” o komponenty społeczne i zarządcze (S i G w ESG).
- Wprowadzenie przez NFOŚiGW linii dofinansowania dla systemów zarządzania danymi ESG i oprogramowania raportowego.
- Stworzenie przez Bank Gospodarstwa Krajowego funduszu gwarancyjnego dla kredytów ESG.

Wsparcia administracyjnego i regulacyjnego

- Utworzenie przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii centralnego helpdesku ESG z infolinią i platformą online dla przedsiębiorców.
- Powołanie Rady ds. ESG przy Prezesie Rady Ministrów z udziałem przedstawicieli biznesu, nauki i NGO do monitorowania wdrażania regulacji.
- Stworzenie przez GUS jednolitej bazy danych ESG umożliwiającej firmom import danych do różnych systemów raportowania.

Wsparcia technologicznego i cyfrowego

- Uruchomienie przez NCBR programu wspierającego rozwój polskich rozwiązań technologicznych do raportowania ESG.
- Stworzenie przez PARP bezpłatnej platformy cyfrowej z narzędziami do analizy podwójnej istotności, kalkulatorami emisji i szablonami raportów.
- Współpraca regulatorów z uczelniami technicznymi w zakresie rozwoju AI i big data do zarządzania danymi ESG.

Wsparcia sektorowego i branżowego

- Uruchomienie przez izby gospodarcze branżowych klastrów ESG ze wspólnymi projektami pilotażowymi.
- Stworzenie przez organizacje pracodawców platformy wymiany doświadczeń ESG między firmami z podobnymi wyzwaniami.
- Wprowadzenie przez związki branżowe certyfikowanych programów mentoringu ESG dla firm członkowskich.

Wsparcia międzynarodowego i benchmarkingu

- Wsparcie PAIH w promocji polskich firm jako liderów ESG w regionie Europy Środkowo-Wschodniej.
- Organizacja misji gospodarczych skoncentrowanych na wymianie doświadczeń ESG.
- Współpraca z Enterprise Europe Network w zakresie transferu najlepszych praktyk ESG z krajów UE.

5.

Propozycje uproszczeń regulacji, które zakładają obowiązki sprawozdawcze dla przedsiębiorstwa i rekomendacje dalszych działań KE w zakresie przyszłych reform legislacyjnych

Unia Europejska dokonuje fundamentalnej rewizji swojego podejścia do regulacji ESG, odpowiadając na zastrzeżenia biznesu i krajów członkowskich w kwestii nadmiernego obciążenia administracyjnego oraz zmieniającego się otoczenia, w jakim UE funkcjonuje. Ta zmiana kierunku odzwierciedla rosnące napięcie między ambicjami klimatycznymi a konkurencyjnością europejskich firm.

Zaproponowane uproszczenia regulacji dotyczących bezpośrednio i pośrednio ESG są zbieżne z głosem europejskich organizacji biznesowych. Wśród głównych postulatów i rekomendacji europejskiego biznesu znajdują się: obniżenie wymogów sprawozdawczych (w szczególności dla MŚP), usprawnienie procesów i usunięcie duplikacji, praktyczne implikacje regulacji dostosowanych do możliwości przedsiębiorstw.

Rekomendacje dotyczą zarówno firm obligatoryjnie objętych obowiązkiem sprawozdawczym, jak i tych, które mu podlegają w ramach uczestnictwa w łańcuchach dostaw, co tym drugim pozwoli zachować silną pozycję konkurencyjną.

| Obszar spójności regulacji w ramach ESG

Rekomendacja 1: Stworzenie zunifikowanego systemu raportowania ESG

Opracowanie jednolitej platformy cyfrowej integrującej wszystkie wymogi raportowania ESG. Usunięcie duplikacji wymogów w różnych regulacjach (CSRD, CSDDD, Taksonomia, SFDR). Zapewnienie spójności terminologii i definicji we wszystkich aktach prawnych.

Rekomendacja 2: Proporcjonalność wymogów względem wielkości przedsiębiorstwa

Wprowadzenie skalowanego systemu wymogów uwzględniającego faktyczne możliwości różnych kategorii przedsiębiorstw. Opracowanie uproszczonych wersji standardów dla małych i średnich przedsiębiorstw. Zapewnienie okresów przejściowych dostosowanych do specyfiki różnych sektorów.

| Obszar techniczny i metodologiczny raportowania ESG

Rekomendacja 3: Stworzenie narzędzi i platform wspierających raportowanie

Stworzenie ogólnodostępnej platformy do tagowania danych XBRL. Opracowanie ogólnodostępnych kalkulatorów do obliczania wskaźników ESG. Zapewnienie bezpłatnego dostępu do metodologii i wytycznych interpretacyjnych.

Rekomendacja 4: Cyfryzacja i automatyzacja

Przyspieszenie prac nad taksonomią XBRL dla ESRS. Rozwój systemów automatycznego zbierania danych z różnych źródeł. Integracja z istniejącymi systemami raportowania krajowego.

| Obszar mechanizmów wsparcia dla przedsiębiorstw**Rekomendacja 5: Finansowe instrumenty wsparcia**

Stworzenie funduszy na wdrażanie systemów zarządzania i raportowania ESG dla MŚP. Ulgi podatkowe dla inwestycji w technologie wspierające raportowanie ESG. Programy grantowe na szkolenia i budowanie kompetencji.

Rekomendacja 6: Uproszczenie procesów weryfikacji

Standaryzacja metodologii atestacji na poziomie UE. Obniżenie kosztów weryfikacji poprzez konkurencję rynkową.

| Obszar ciągłości ewolucji regulacji dotyczących ESG**Rekomendacja 7: Systematyczny przegląd i aktualizacja**

Wprowadzenie mechanizmu regularnego (co 3 lata) przeglądu skuteczności regulacji ESG. Monitoring rzeczywistych kosztów implementacji i ich wpływu na konkurencyjność. Elastyczne dostosowywanie wymogów do rozwoju technologicznego i rynkowego.

Rekomendacja 8: Globalna koordynacja

Dążenie do harmonizacji standardów ESG na poziomie międzynarodowym. Współpraca z organizacjami takimi jak ISSB (International Sustainability Standards Board). Zapobieganie konfliktom między różnymi systemami raportowania.

Bibliografia

DYREKTYWY

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD)

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1760 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz zmieniająca dyrektywę (UE) 2019/1937 i rozporządzenie (UE) 2023/2859 (CSDDD)

Dyrektywa (UE) 2019/1158 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2381 z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie poprawy równowagi płci wśród dyrektorów spółek notowanych na giełdzie i związanych z tym środków

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/970 z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie wzmocnienia stosowania zasady równości wynagrodzeń dla mężczyzn i kobiet za taką samą pracę lub pracę o takiej samej wartości poprzez przejrzystość wynagrodzeń i mechanizmy egzekwowania

ROZPORZĄDZENIA

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088 (Taksonomia UE)

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772 z dnia 31 lipca 2023 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE w odniesieniu do standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju (ESRS)

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych (SFDR)

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2631 z dnia 22 listopada 2023 r. w sprawie europejskich zielonych obligacji i fakultatywnego oznaczania obligacji jako EuGB

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1115 z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie udostępniania na rynku Unii oraz wywozu z Unii niektórych towarów i produktów związanych z wylesianiem i degradacją lasów

DOKUMENTY STRATEGICZNE UNII EUROPEJSKIEJ

Komisja Europejska (2019). *Europejski Zielony Ład*. COM(2019) 640 final

Komisja Europejska (2021). *Pakiet „Gotowi na 55”*. COM(2021) 550 final

Komisja Europejska (2020). *Plan działania UE dotyczący GOZ*. COM(2020) 98 final

Komisja Europejska (2025). *Pakiet Omnibus I – Propozycje uproszczeń w obszarze zrównoważonego rozwoju*

AKTY PRAWNE KRAJOWE

Ustawa z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dziennik Ustaw 2024 r. poz. 1863)

RAPORTY KOMISJI EUROPEJSKIEJ I INSTYTUCJI UNII EUROPEJSKIEJ

Draghi, M. (2024). *The Future of European Competitiveness*. Report by Mario Draghi

European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). *European Sustainability Reporting Standards – Set 1*

European Securities and Markets Authority (ESMA). *Technical Advice on European Single Electronic Format*

RAPORTY FIRM DORADCZYCH

Ernst & Young (2024). *EY Sustainability Reporting Survey 2024*

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

European Financial Reporting Advisory Group:

<https://www.efrag.org>

(dostęp z dnia 10.06.2025 r.)

European Commission – Sustainable Finance:

<https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance>

(dostęp z dnia 10.06.2025 r.)

Krajowy Punkt Kontaktowy OECD ds. odpowiedzialnego prowadzenia biznesu:

<https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowy-punkt-kontaktowy-oecd-ds-odpowiedzialnego-biznesu2>

(dostęp z dnia: 10.06.2025 r.)

UN Global Compact:

<https://www.unglobalcompact.org>

(dostęp z dnia 10.06.2025 r.)

Konfederacja Lewiatan, od maja 2024 roku, realizuje projekt pt. „Dialog społeczny: uwarunkowania regionalne, krajowe i unijne”. Projekt jest finansowany z programu FERS 2021-2027 (Fundusze Europejskie).

W projekcie przeprowadzimy badania i analizy dotyczące stanu dialogu społecznego w Polsce i w Unii Europejskiej. Będziemy wzmacniać naszą aktywność na poziomie europejskim, w tym poprzez:

- warsztaty i wizyty studyjne naszych przedstawicieli w instytucjach UE
- aktywny udział w polskiej prezydencji w Radzie UE
- reprezentację priorytetów polskich pracodawców w instytucjach unijnych.

Przewidzieliśmy również wsparcie organizacji regionalnych zrzeszonych w Konfederacji Lewiatan, szkolenia dla przedstawicieli partnerów społecznych oraz audyt cyfrowy Konfederacji, który będzie pierwszym krokiem do wzmocnienia naszych cyfrowych kompetencji. Zbudujemy również internetową platformę, na której umieścimy opracowane w projekcie wyniki badań analizy, ekspertyzy i ważne informacje dotyczące dialogu społecznego.

Efektem projektu będzie wzmocnienie eksperckiego i instytucjonalnego potencjału Konfederacji w dialogu społecznym oraz podniesienie kompetencji naszych przedstawicieli uczestniczących w dialogu społecznym na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LEWIATAN

lewiatan.org